

Een geheugenpaleis

Lisette de Heiden

Zo noemen ze het. Best goed gevonden. De witte jassen vertelden dat ze een plek moest kiezen waar ze bekend mee was. Om haar meest dierbare, belangrijke, onvergetelijke herinneringen op te slaan. Pincodes, afspraken en boodschappen. Gezichten, stemmen en verjaardagen. Nina is de dochter van Marco, Marco is mijn zoon. Het pillendoosje moet elke dag leeg, de rode, de gele en de grote.

Geen betere metafoor voor haar krakkemikkige brein dan de lange donkere gang die leidt naar haar flatje. Waar niks lijkt te kunnen ontsnappen aan het zwarte gat aan de uiterste zijde. Haar realisatie van tijd en ruimte was een van de eerste slachtoffers. Volkomen verloren stond ze een half jaar geleden op station Bodegraven. Ze voelde in haar zakken, ze had haar telefoon,

portemonnee en sleutels. Niks wat haar kon wijzen wat ze op die godvergeten plek kwam doen. Overspoeld door hopeloosheid belt ze Marco. Dat was het begin van de bezorgde gezichten, witte jassen, “onthoud: kerk, krant, bank, ring, speer” en haar wijfelende “kerk, krant, ring?” een half uur later.

Ironisch dat de gang waar ze al drie keer voor een dichte, en verkeerde, deur stond, en waar een bonte collectie gekleurde post-its haar deurstijl siert, nu haar geheugenpaleis moet worden. In gedachten wandelt ze langs de deuren waarachter zich de levens van anderen afspelen. Elk een toegang tot een andere wereld. Ze wandelt over de houten planken, net te fanatiek opgeschuurd door de beheerder. De geur van zaagsel en gebrand hout hangt nog steeds in de gang. Ze heeft geleerd dat geuren de sterkste herinneringen oproepen, en zodra de geurreceptoren in haar neus het seintje doorgeven aan haar hersenen ziet ze het gezicht van haar vader voor zich. In haar denkbeeldige paleis plaatst ze haar ouders achter de eerste deur, haar vader met stof in zijn weelderige wenkbrauwen en baard. Met trotse, glimmende oogjes staat hij naast het kinderbed wat hij zojuist heeft afgeleverd. De onvoorwaardelijke liefde van haar ouders verpakt ze in een kitscherig beeldje uit haar moeders collectie, gedragen in haar ranke handen.

Ze loopt langs het flikkerende bordje van de nooduitgang. Het onritmische aan-uit-ui-a-aan-uit-aan is haar al jaren een doorn in het oog. Voordat je de gang in loopt en de wandlichten aanspringen door de bewegingssensor verlicht het bordje de hele ruimte in een epileptische nachtmerrie. Haar gedachten springen naar een zwart-wit verleden en de weeïge geur van nat hout en mos dringt zich naar de voorgrond. Samen met haar broertje verstopt ze zich voor de denkbeeldige vijand in het geïmproviseerde hutje van takken en bladeren. De knijpkat van hun vader flikkert terwijl ze hem opwindt, het licht reflecteert op hun bezwete voorhoofden. “Ssst, anders vinden ze ons”. Dagenlang hielden ze zich hier verborgen, tot ze een half uur later snakten naar frisse lucht en ranja. De herinnering aan haar broertje, haar trouwe luitenant in oorlogstijd, bewaart ze precies achter het bordje van de nooduitgang.

Ze kijkt nog eens om zich heen. Eigenlijk heeft de gang weinig persoonlijks. Vroeger wilde ze altijd in een ‘huis met een ziel’ wonen. Een met rare hoekjes, krakende planken, tochtige ramen en een knoestige boom in de tuin. Waar er altijd licht brandt, voor 1 persoon extra wordt gekookt

en de deur nooit op slot gaat. Het waren de mooiste jaren van haar leven, in dat tochtige, schitterende huis waar ze haar kinderen groot heeft zien worden, en zichzelf steeds kleiner. Ze probeert zich over elke vierkante meter uit te smeren om het huis in zijn volledigheid in de gangen van haar brein op te nemen.

Haar aandacht wordt getrokken door de bastonen die achter de volgende deur vandaan komen. Ze legt haar hand op het hout net naast de klink, om de trillingen van de luidsprekers door de kamer en door de deur, en uiteindelijk door haar hele lichaam te voelen. Ze stelt zich voor hoe de klanken zich als golven door haar heen bewegen, op de exacte golflengtes van de tonen. Hoe ze bij elkaar komen en beginnen te interfereren in haar ledematen. Wanneer de track eindigt met applaus opent ze haar ogen en kijkt ze de zaal in. Zwarte silhouetten steken af tegen de felle lichten die op haar gericht zijn en ze voelt zich als een mier die wordt gefolterd onder een loep in de zon. Haar vingers liggen nog op de zwart-witte toetsen en de snaren zijn bijna uitgetrild. Wanneer de vleugel volkomen tot rust is gekomen opent ze haar ogen en staat ze op om het applaus van de schaduwen zonder gezicht in ontvangst te nemen. Decennia repeteren, plankenkoorts, optreden en applaus worden onder druk en hitte samengeperst tot deze ene herinnering, als koolstof tot een diamant.

Langzaam opent ze haar ogen, uitgeput van de reis door tijd en ruimte. Ze kijkt naar het gelamineerde lijstje en pillendoosje voor zich op tafel, naast haar hand staan twee koppen koude thee. Het kost steeds meer moeite om haar herinneringen bij zich te houden, als muntjes en sleutels die onderweg uit een klein gaatje in haar jaszak vallen. Ze probeert broodkruimels achter te laten in haar geheugenpaleis, om zo lang mogelijk toegang te blijven houden tot de film van haar leven. Soms zijn het volledige scènes, soms foto's, en steeds vaker slechts partiële plaatjes, geuren of gevoelens die ze niet altijd kan plaatsen. Elke dag neemt ze plaats aan de keukentafel om door de denkbeeldige gang te lopen om de herinneringen die ze eerder heeft opgeslagen opnieuw te bezoeken, en zo langer bij zich te houden. Achter ongebruikte deuren laat ze nieuwe verhalen achter, tot de opslag zo vol zit dat er niets meer bij kan. Het is vier uur in de middag en ze is halverwege de dagelijkse activiteiten op het gelamineerde lijstje. Ze heeft wel trek in een kopje thee, en loopt naar de waterkoker. Spoedig staan er drie koppen koude thee op tafel.